

K NEDOŽITÝM DEVADESÁTINÁM ORGANIZÁTORA ČESKÉ ENTOMOLOGIE

JUDr. LEOPOLDA HEYROVSKÉHO

Zdeněk Kolečka

V roce 1982 uplyne 90 nedožitých let od narození významného českého entomologa a organizátora české entomologie JUDr. Leopolda Heyrovského.

Narodil se v Praze 25. listopadu 1892 v rodině vynikajícího právníka, profesora římského práva Leopolda Heyrovského sen. a jako mladší bratr významného čs. badatele, nositele Nobelovy ceny prof. Jaroslava Heyrovského. V praktickém životě navázal mladý Leopold na pokračování právnické dráhy svého otce a po absolvování středoškolských studií, vystudoval práva na Karlově univerzitě v Praze. Po vykonání válečné vojenské služby v letech 1915–1918 vstoupil do státních služeb, ve funkci vrchního odborového rady a později přednosty odboru ministerstva vnitřního obchodu působil až do roku 1949, kdy odešel do výslužby.

Pročteme-li pozorně poutavý článek Dra Leopolda Heyrovského, uveřejněný v přírodovědeckém oddílu Časopisu Národního muzea v roce 1954, "Jak začínala naše generace", který formou pamětí seznamoval mladou generaci se začátky naší entomologické vědy před sedmdesáti léty, poznáme dobře také entomologické počátky a rušnou sběratelskou aktivitu tohoto významného českého badatele tesaříků.

Od roku 1902 začal mladý Leopold se svým starším bratrem Jaroslavem holdovat zájmu o celou živou i neživou přírodu, hlavně o sběratelství rostlin, nerostů, zkamenělin, vycpanin a hmyzu. Jak sám ve svých



vzpomínkách uvádí, takto sbírali přírodniny po několik let v Praze a jejím okolí na rodinných výletech i na různých letních pobytech až do roku 1907, kdy se Jaroslavův zájem obrátil k matematice a fyzice a zájem Leopoldův o přírodopis se ustálil na entomologii. Byl 15 roků starý a studentem pražského akademického gymnázia, když se začal zajímat o řádné studium entomologie a jako host docházet na schůze České společnosti entomologické, jejímž řádným členem byl zvolen počátkem roku 1909. Od všeobecného koleopterologického zájmu se začal ve svém studiu brouků specializovat a v roce 1909 se rozhodl pro sbírání a studium tesaříků (Cerambycidae). Neměl jich do začátku mnoho - celé dvě krabičky od doutníků, ale postupně koupil, výměnou a hlavně vlastními sběry se materiál stále množil. Od roku 1914 rozšířil sbírání tesaříků na faunu celého světa a zvolenému speciálnímu oboru zůstal věrný po celý život.

Svým dlouholetým cerambycidologickým studiem se stal pro čeleď tesaříkovitých známým světovým odborníkem, který byl vyhledáván jako spolehlivý a velmi odpovědný determinátor muzejních sbírek z různých států, originálních sběrů velkých entomologických firem, sběrů entomologických expedic i soukromých sběratelů. Touto specializací však nebyly Heyrovského koleopterologické zájmy vyčerpány. Jeho průzkum a sběry z různých území se vztahovaly na celý řád Coleoptera a z výsledků těchto sběrů často jiní odborníci čerpali mnoho pozoruhodných poznatků i významných nálezů. Jeho vlastní zájem byl pak ještě zaměřen na studium čeledí Oedemeridae a Scolytidae. Sbírkou kůrovců z palearktické oblasti o rozsahu cca 3.500 exemplářů později získalo Slezské muzeum v Opavě.

Leopold Heyrovský začal průzkumnou činnost faunistickým výzkumem tesaříků své vlasti, jehož výsledky shrnul v r. 1930 do příručky vydané Čs. spol. ent. o názvu "Seznam brouků Republiky Československé I.-Cerambycidae". Záhy však rozšířil své zájmy na studium palearktických tesaříků dalších území a nedlouho poté i na Cerambycidae celého světa.

Podnikl sám i ve společnosti jiných odborníků celou řadu velkých studijních a sběratelských cest na jih a do Orientu, kde v období let 1914 - 1938 navštívil Chorvatsko, Dalmácii, Albánii, Řecko, Makedonii, Alžír, Tunis, Egypt, Palestinu, Libanon a Syrii. Materiál sesbíraný na těchto exkurzích obohatil nejen Heyrovského sbírky, ale i jeho znalosti jak z hlediska taxonomie, tak i ekologie tesaříků. Jako projev vděku za odbornou pomoc a úcty k rozsáhlé determinační činnosti Dr. Heyrovského, pojmenovalo mnoho autorů nově popsané druhy brouků jeho jménem. Patří sem kolem 20ti Cerambycidů, mezi nimiž je i jeden z největších brouků světa - tesařík *Xixuthrus heyrovskyi* Tippmann z ostrova Viti-Levu v Oceánii a dále přes třicet druhů a nebo forem brouků jiných

čeledí. Vlastní Heyrovského badatelská činnost se týkala hlavně jeho studií o systematice, zeměpisném rozšíření a biologii tesaříků. Různá zkoumaná naleziště tesaříků mu byla podnětem k četným zoogeografickým studiím o jednotlivých druzích, jimiž se pak podrobně zabýval ve svých publikacích. Svůj zájem zaměřil také na vývojová stadia a chov tesaříků z larev. Výsledky svých vědeckých bádání uveřejnil ve více než 250 odborných člancích, statích a pojednáních, které publikoval v domácích i zahraničních vědeckých časopisech. K důležitým pracem o světových Cerambycidech patří Heyrovského příspěvky k poznání tesaříků bulharské, albánské, makedonské, afgánské a západočínské fauny, jakož i příspěvky k fauně tesaříků SSSR, Řecka, Palestiny, Kamerunu, Bolívie, Peru, Tchajwanu a jiných oblastí. Pro domácí faunu tesaříků má velký význam Heyrovského kniha: "Tesaříkovití - Cerambycidae", vydaná v roce 1955 ve sbírce Fauna ČSR nakladatelstvím ČSAV. Obsahuje pojednání o 230 druzích tesaříkovitých brouků vyskytujících se a možných na československém území a je dosud nejlepším monografickým zpracováním středoevropských tesaříků.

Heyrovského sbírka tesaříků v rozsahu 32.000 exemplářů a zahrnující všechny světové oblasti je uložena v Entomologickém oddělení Národního muzea v Praze. Je největší sbírkou tesaříků v Československu, ale i jednou z druhově nejbohatších a metriálově nejlépe fundovaných sbírek v rámci celosvětovém. Obsahuje 643 typů, jež náležejí ke skutečným vzácnostem, mnohdy známým jen v několika málo exemplářích, ale i mnoho typových dokladů od druhů a nižších systematických jednotek, které Dr. Heyrovský popsal.

Když v roce 1907 začal mladý Leopold Heyrovský, jako host, navštěvovat schůze České entomologické společnosti, ještě netušil, že se již po celý život od ní neodloučí, stane se jejím dlouholetým funkcionářem a nakonec i předsedou. Řádným členem Společnosti se stal v roce 1909 a hned se zařadil mezi její mladé a aktivní příslušníky. V roce 1920 byl poprvé zvolen členem výboru a v roce 1921 pověřen funkcí jednatele, kterou nepřetržitě a obětavě zastával plných 34 let do roku 1955, kdy byl jmenován vědeckým tajemníkem. V roce 1965 byl zvolen místopředsedou a rok poté předsedou Československé společnosti entomologické při ČSAV.

JUDr. Leopold Heyrovský se dlouholetou aktivní organizační prací a svou upřímnou starostlivostí velmi zasloužil o rozvoj a činnost Čs. společnosti entomologické při ČSAV a proto byl v roce 1951 zvolen jejím čestným členem.

Uprostřed léta 29. 7. 1976 ve věku 83 let JUDr. Leopold Heyrovský zemřel a odešel tak přední československý entomolog.

V roce výročí jeho nedožitých devadesátin, vzpomínáme na Dr. Leopolda Heyrovského všichni, kdo jsme jej znali, jako na uznávaného nestora a pamětníka začátků Československé entomologické společnosti, badatele a aktivního organizátora československé entomologie, ale též jako člověka, který svým životem a vědeckou prací je trvale zapsán jako významná osobnost.



V roce 1967.



V roce 1917.

Adresa autora :

Ing. Zdeněk Kolečka, Litvínovská 521/28, 190 00 Praha 9-Prosek.

Zprávy Čs. společnosti entomologické při ČSAV, Praha, 18, 1982